

Bir əsrin səsi

Bu il görkəmli bəstəkar, Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, Dövlət mükafatı laureatı, dirijor, tanınmış pedaqoq, ictimai xadim, professor Süleyman Ələsgərovun anadan olmasının 100 ili tamam olur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev unudulmaz sənət adamının 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb. Sərəncamda musiqi xadiminin Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı tarixindəki rolu, zəngin yaradıcılıq irsi yüksək dəyərləndirilib.

Süleyman Ələsgərov xalq məhəbbəti qazanan sənətkarlardan idi. Onun əsərlərinə ilhamlı yaradıcılıq ruhu hakimdir. Operetta, opera, simfonik muğam və poemaları, süita, kantata, kamera-vokal, instrumental əsərləri, xüsusən də sözlə melodiyanın ahəngdar vəhdətində ərsəyə gətirdiyi və ifaçıların repertuarında geniş yer tutan mahnı və romansları bəstəkarı musiqisevərlərin böyük rəğbətini qazandırmışdır.

Şuşadan başlanan ömür yolu

Onun səsin seyrinə bürünmüş dünyası Qafqazın konservatoriyası sayılan Şuşada başlamışdı. Bu sehr görkəmli sənətkarı bütün ömrü boyu tərk etməyəcək, hər biri Azərbaycan və dünya mədəniyyəti inciləri xəzinəsində özünə əbədi yer tutan neçə-neçə təkrarsız nəğməyə həyat verəcəkdi.

Süleyman Ələsgərov 22 fevral 1924-cü ildə anadan olmuşdu. Böyükləri tarzən olmasını istəyirdilər. Şuşanın mədəni mühiti onun özündə də uşaqlıqdan bu sahəyə böyük maraq oyatmışdı. Elə bu maraqla da tarla ülfəti başlamış, sonradan musiqi texnikumunun tar sinfində təhsil almışdı. Onda Şuşa Musiqi Texnikumunun təməli yenice qoyulmuşdu. Mərhum Həmzə Əliyevin 1933-cü ildə yaratdığı texnikumun fəaliyyətinin ikinci ilində artıq 11 yaşlı Süleyman da bu təhsil ocağının tələbələrindən idi. Paralel şəkildə pedaqoji texnikumda da oxuyurdu.

Süleyman Ələsgərov Şuşa Musiqi Texnikumunun ən fəal tələbələrindən sayılırdı. Təhsil ocağında tez-tez təşkil olunan bədii özəfəliyyət tədbirlərində çıxış edirdi. Hətta pedaqoji texnikumun son kursunda təhsil alarkən yenice qazandığı pedaqoji bacarıqlarından istifadə edərək Şuşa Musiqi Texnikumunda müəllim kimi də fəaliyyət göstərirdi. Gənclərə musiqi nəzəriyyəsi və tar ixtisasından dərs keçirdi. İllər sonra o, Şuşa Musiqi Texnikumundan gələn təcrübə ilə ümumtəhsil məktəbləri üçün yazılan bir çox dərsliyin müəllifi və elmi redaktoru olur.

Hələlik isə sənətin dərinliklərinə doğru irəliləyir, irəlilədikcə də bu ümmanın hüdudsuzluğunu görürdü. Musiqinin ecazkar dünyasını kəşf edə bilmək üçün bilik və bacarıqlarını durmadan artırmağa qərar verir. Gənc Süleymanı ali musiqi təhsili almaqdan ötrü Bakıya gətirən də bu qərarı, bu istəyi idi.

Tariximizin çətin, keşməkeşli, amma peşəkar musiqi sənəti üçün qaynar bir dövrdə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının Bəstəkarlıq fakültəsində, B.İ.Zeydmanın sinfində təhsil almağa başlayır. Təhsil almaqla yanaşı, o, 1941-ci ildən Respublika

Radio Verilişləri Komitəsinin xalq çalğı alətləri orkestrində də çalışır.

Bir nəğmənin uğuru

Süleyman Ələsgərovun yaradıcılıq uğurlarında 1942-ci ildə bəstələdiyi "Gözlə məni" mahnısı çox böyük rol oynadı. Bəstəkarın bu mahnısı 1944-cü ildə Tbilisidə Zaqafqaziya respublikalarının ongunlüyü tədbirində də təqdim olunmuş, tezliklə böyük populyarlıq qazanaraq müəllifinə şöhrət gətirmişdi. Mahnı İkinci Dünya müharibəsində həlak olmuş şair Şirzad Əliyevin sözlərinə yazılmışdı. Əsərin ifaçısı isə Azərbaycan vokal məktəbinin banisi Bülbül idi. Bəlkə bu amil də Süleyman Ələsgərovun yazdığı mahnıların sevilməsində mühüm rol oynamışdı. Yaratdığı əsərlər tezliklə musiqi ictimaiyyətinin nəzər-diqqətini bu istedadlı gəncə tərəf yönəlmişdi. 1943-cü ildə dahi Üzeyir bəy Hacıbəylinin zəmanəti ilə Bəstəkarlar İttifaqına qəbul olunmuşdu. Onda Süleyman Ələsgərov hələ konservatoriyanın tələbəsi idi.

O, 1944-cü ildə Azərbaycan Dövlət Musiqili Teatrına dövlət edilir. 1948-ci ilə kimi burada baş dirijor və musiqi hissə müdiri kimi çalışır. 1948-ci ildə bəstəkarlıq təhsilini fərqlənmə diplomu ilə başa vurub Bakı Orta İxtisas Musiqi Məktəbinə rəhbərlik etməyə başlayır. 1949-1951-ci illərdə Azərbaycan SSR Kinematografiya Komitəsində kinoteatr orkestrlərinin, 1951-1952-ci illərdə isə M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının mahnı və rəqs ansamblının rəhbəri, 1956-1958-ci illərdə Azərbaycan xalq çalğı alətləri orkestrində dirijor, 1958-ci ildən 1960-cı illərə kimi isə Respublika Radio Verilişləri Komitəsinin bədii rəhbəri vəzifəsində çalışır. Süleyman Ələsgərov bütün bunlarla yanaşı, pedaqoji fəaliyyətinə də ara vermir. 1956-cı ildən Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının Xalq musiqisi kafedrasında çalışır, 1971-ci ildən isə bu kafedranın rəhbəri olur.

Süleyman Ələsgərovun ifaçılıq fəaliyyətinin çox böyük bir dövrü Ş.Qurbanov adına Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrı ilə bağlıdır. 1960-cı ildən 1971-ci ilədək həmin teatrın direktoru və baş dirijoru olan görkəmli bəstəkar bir-birindən maraqlı əsərləri ilə tamaşaçı auditoriyasının qəlbində özünə əbədi sevgi qazanır. Süleyman Ələsgərovun musiqili komediyaları rəngarəng mövzuları, gözəlnilməz dönüş xətti, dolğun obrazlar aləmi ilə dinləyiciləri, tamaşaçıları özünə cəlb edirdi.

S.Ələsgərovun musiqili komediya janrında ilk təcrübəsi 1945-ci ildə yazılan "Məhəbbət gülü" adlı əsəridir. Hər birimizin yaddaşında özünə əbədi yer tutmuş məşhur "Ul-

duz" musiqili komediyasını isə bəstəkar 1948-ci ildə Sabit Rəhmanın librettosu əsasında yazmışdır. 1967-ci ildə yaratdığı "Milyonçunun dilənçi oğlu" komediyasına görə o, Ü.Hacıbəyli adına Dövlət mükafatına layiq görülmüşdür. Bundan əlavə, bəstəkar 1962-ci ildə Ş.Qurbanovun librettosuna "Özümüz bilərik", 1964-cü ildə "Olmadı elə, oldu belə", 1968-ci ildə S.Qədirzadənin librettosuna "Hardasan, ay subaylıq", 1970-ci ildə "Sevindik qız axtarır", 1971-ci ildə "Həmişə-xanım", 1973-cü ildə "Gurultulu məhəbbət", 1992-ci ildə İ.Məlikzadənin librettosuna "Subaylarınızdan görəsiz", 1995-ci ildə "Hərənin bir ulduzu" musiqili komediyalarını yazmışdır.

Süleyman Ələsgərov ümumilikdə 12 operettanın müəllifidir. Bundan başqa, "Bahadır və Sona", "Solğun çiçəklər" operaları, "Bayatı-Şiraz" simfonik muğamı, 6 kantata, tarla xalq çalğı orkestri üçün konsertlər, "Vətənimdir", "Yada düşdü", "Sərvı xuramanım mənim" kimi unudulmaz romanslar, "Vətən" və "Gənclik" simfoniyaları, violonçel, fortepiano və simfonik orkestr üçün "İkili konsert", simfonik orkestr üçün "Uverturalar", 2 simfonik poema, iki yüzdən artıq nəğmə görkəmli bəstəkarın yaradıcılıq dünyasının inciləridir. S.Ələsgərovun yaradıcılığında kamera instrumental əsərlər də özünəməxsus yer tutur. Onların arasında fortepiano, tar, skripka üçün "Trio"nu, fortepiano üçün "Rəqstokkata"nı, skripka və fortepiano üçün "Sonata"nı, fortepiano üçün "Düşüncə"ni qeyd edə bilərik. Bu əsərlər o qədər yüksək sənətkarlıq keyfiyyətinə malikdir ki, ali və orta ixtisas musiqi məktəbləri tələbələrini tədris proqramlarında da öz əksini tapır.

Vətən sevgisinin tərənnümü

Xalq yaradıcılığında ustalıqla bəhrələnmə bilməsi bəstəkarın özünəməxsus dil-üslubunu, fərdi yaradıcılıq prinsiplərini müəyyənləşdirmişdi. Ona görə də milli musiqimizlə az-çox tanışlığı olan hər kəs onun bəstələdiyi əsərlərin ani bir parçasını dinləyən kimi bu təkrarsız ahəngin möhüz Süleyman Ələsgərova aid olduğunu dərhal anlayır. Musiqişünasların da haqlı olaraq qeyd etdikləri kimi, Süleyman Ələsgərovun yaratdığı bütün musiqilər üçün şən, sevincidici əhvali-ruhiyyə, emosionallıq, fikrin səmimi ifadəsi xarakterikdir. Bəstəkarın əsərləri dinləyicini qəmləndirmir, ona pozitiv enerji, həyat eşqi, xoş əhval aşılayır. Dövrün aktual mövzuları, müasir insanların gündəlik həyatı, arzu və istəkləri, Azərbaycanın tərənnümü, adamlarımızın əmək nailiyyətləri - bütün bunlar S.Ələsgərovun yaradıcılığının ana xəttidir. Bəstəkarın, demək olar ki, bütün əsərlərində xalq yaradıcılığına xas intonasionalardan, ritmlərdən geniş istifadə edildiyini, folklorun

imkanlarından orijinal şəkildə istifadə olunduğunu görürük. Görkəmli bəstəkar daim qədim və zəngin tarixə malik xalq musiqimizin ən gözəl ənənələrini öz yaradıcılığında əks etdirməyə çalışırdı və bu, onda uğurlu alınır.

Mahnı janrı Süleyman Ələsgərovun tez-tez müraciət etdiyi janrlardan idi. Bəstəkar 200-dən artıq nəğmə yazmış, onun xüsusilə əmək nəğmələri böyük dinləyici sevgisi qazanmışdı. O, Azərbaycanı qarış-qarış gəzir, Vətənin gözəlliklərini mahnı dilində vəsf etməklə yanaşı, bu yurdun həlal zəhmət adamları ilə də ünsiyyətdə olur, insan əməyinin qüdrətini, yenilməzliyini mahnılarına gətirirdi.

Süleyman Ələsgərov əsl vətəndaş mövqeyinə malik bəstəkar, ziyalı idi. Azərbaycan ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarından ağır sınaqlarla üzləşəndə, torpaqlarımız qəsb ediləndə o, yeni bəstələri ilə xalqımızın haqq mübarizəsinə dəstək verir, musiqinin fəvqəladə gücü ilə insanlarımızın ruhunu yüksəltməyə çalışırdı. Bəstəkarın o dövrdə yazdığı "Yürüş mahnısı", "Gənclik marşı", A.Aslanovun sözlərinə bəstələdiyi "Bu torpağa bağlılıq", "Haradasan, igid oğlan", Q.Musayevin sözlərinə bəstələdiyi "Biz qələbə çalmalıyıq", B.Nəzərlinin sözlərinə bəstələdiyi "Bura vətəndir" mahnıları, B.Oruc-oğlunun sözlərinə bəstələdiyi "Əsgər marşı", Q.Əzizin sözlərinə bəstələdiyi "Güllələ-nən abidələr" balladası, "Azərbaycan polisi", "Bakı-Ankara" əsərləri, orkestr üçün çoxlu sayda hərbi marşları səslərə hopmuş tariximizdir. Bu nəğmələrdə 75 yaşında doğma Şuşanın həsrəti ilə dünyadan köçən böyük bəstəkarın ümidləri yaşayır.

Bu ümidlər illər sonra özünü doğrultdu. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev ordumuzun gücü ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etdi, əzəli-əbədi yurdumuz Şuşada üçrəngli bayrağımız dalğalandı, odcaq yerlərimiz illərin əsarətindən qutuldu. Süleyman Ələsgərov və onun kimi Qarabağın, Şərqi Zəngəzurun azadlığını görmədən yurd nisgili ilə dünyadan köçmüş ziyalılarımızın nigarən ruhu əbədi rahatlıq tapdı.

Süleyman Ələsgərov 1972-ci ildən 2000-ci ilədək - ömrünün sonunadək Bəstəkarlar İttifaqının Qarabağ filialına rəhbərlik etmişdir. O, 1959-cu ildə "Şərəf nişanı", 1999-cu ildə "Şöhrət" ordenləri ilə təltif olunmuşdur. Görkəmli bəstəkarın yaradıcılığı Azərbaycan professional musiqi tarixinin parlaq bir səhifəsidir. Süleyman Ələsgərov XX əsrin səsidir. Amma bu səs tək bir əsrin hüdudlarına sığmır, Azərbaycan musiqisi var olduqca Süleyman Ələsgərovun əsərləri də yaşayacaq, dinlənəcək, insanlarda həyata sevgi oyadacaq.

*İradə ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"*